

Гемма

Про книгу

Зима огорнула племена, залишивши по Святій війні спалену Катаклу, зраджених Торіаті та зруйновану державу Накар. Етан Накара втікає до Мітрини, де заради порятунку племені укладає угоду, на яку ще жоден жрець не погоджувався. Александра Торіаті, чий дар ткати став руйнівним для неї самої, вирушає до ядра Гемми в пошуках відповіді, як помститися племенам. І на додачу до всього у гру вступає Цембенга, де смерть однієї зі жриць руйнує хиткий баланс влади. З богом із металу, який набув свідомості, кожен герой розуміє: щоби збудувати майбутнє, слід нарешті розплутати таємницю минулого Машини та епохи Сталі.

ДАРІЯ ПІСКОЗУБ

ГЕММА

Зима відродить сталь

ДАРІЯ ПІСКОЗУБ

ГЕММА

Роман

2023

ISBN 978-617-17-0166-3 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

УДК 821.161.2
ПЗ4

Дизайнер обкладинки Аліна Белякова

Піскозуб Д.

ПЗ4 Гемма : роман / Дарія Піскозуб. — Х. : Віват, 2023. — 656 с. — (Серія «Художня література», ISBN 978-966-942-826-4).

ISBN 978-966-982-342-7

Зима огорнула племена, залишивши по Святій війні спалену Катаклу, зраджених Торіаті та зруйновану державу Накар. Етан Накара втікає до Мітрини, де заради порятунку племені укладає угоду, на яку ще жоден жрець не погоджувався. Александра Торіаті, чий дар ткати став руйнівним для неї самої, вирушає до ядра Гемми в пошуках відповіді, як помститися племенам. І на додачу до всього у гру вступає Цембенга, де смерть однієї зі жриць руйнує хиткий баланс влади. З богом із металу, який набув свідомості, кожен герой розуміє: щоби збудувати майбутнє, слід нарешті розплутати таємницю минулого Машини та епохи Сталі.

УДК 821.161.2

ISBN 978-966-942-826-4 (серія)
ISBN 978-966-982-342-7

© Піскозуб Д., 2022

© ТОВ «Видавництво «Віват»», 2023

В моєму графстві — ходять тіні птахів.
Багато тіней — всіх часів минулих,
І я чомусь не можу звідси вийти.
І я лечу попереду усіх.

Віра Китайгородська

РОЗДІЛ 1

Риліян. Двічі померлий

У моїй голові хтось є, та це не я.

Це голос?

Голоси — вони кричать і вмирають.

Битва — вона стукоче й шаленіє, реве й термосить мій серцевир, аж тут розуміння, що це не ява, пронизує, і з болем подиху життя повертається в тіло. Розплющую очі.

Де я?

Навколо галявина, вкрита товстим шаром снігу, що падає з важкого молочного неба із майже колисковою повільністю. Скліпаю сніг з повік, та рух такий важкий, мовби на все тіло щось тисне. Здається, якась вага впала на кожен сантиметр цієї місцини і вже майже перемогла — тут і там лежать тіла, розпластані чи скручені в клубок, посинілі, мов частина антуражу, чи вкриті присохлою кров'ю, та всі однаково мертві.

— А... агов! — виштовхую тепло з горла, та у відповідь чути лише завивання вітру.

Ця вага, що насичує простір і тисне, — холод. Він сковує кожную кістку, груди й живіт, у ньому є щось п'янке, від чого хочеться заплющити очі та віддатися йому. Але ні, я не мертвий. НЕ МЕРТВІЙ! Раптове усвідомлення скручує шлунок, вимагає втекти подалі від цвинтаря навколо, та сил вистачає лише встати й вхопитись за дерево, і кінцівки мало не підгинаються. Нога болить, але крові

немає. Праве око не розплющується, а з зовнішнього боку лівої руки видно довгий поріз.

Що трапилось?

Чи то від холоду, чи то від бійні, яка відбулася тут, думки переплутані. Я ганяюся за спогадами про те, що трапилось, та серцевир не відповідає.

— Таке вже було, — шепочу. — Коли мене ткали.

Що я робив тоді? Починав з малого, пригадував себе.

Мене звати Риліян. Я народився двадцять три роки тому в Руні. Пригадую величезні загони тварин навколо племені й ткацтво, що росло в мені й просилося на волю, коли прийшла Катакла і я став Риліяном-рабом.

Катакла... ось воно! Була Свята війна й битва під самими ворітьми племені, коли нас обступили тридакнійські й цембенгійські загони. Пригадую, що повинен був битись... а що тоді?

Шкутильгаю між тілами, шукаю знайомі обличчя. Тут вояничі із сокирами в захололих руках, ткачі із застиглим на лиці виразом жаху — більшість із них я не знаю. Аж тут погляд зупиняється на велеті із заплутаною чорною бородою і такими ж чорними кущистими бровами. Мій мучитель.

— Турхо! — термошу раба. Його очі заплющені, і є надія, що він живий, та ні, мої рухи не повертають його з краю холоду.

— Хто... хто-небудь... — жіночий голос, не надто гучніший за подих, лунає десь поруч.

— Де ти? — бреду в бік звуку.

Жінка, якщо судити з одягу, також рабиня. Зачувши її уривчасте дихання, забуваю про біль і припадаю коло неї.

— Катакли більше нема. Вони всі пішли. Я не чую їх...

Не знаю, скільки років цій жінці. Під шаром бруду й крові їй може бути двадцять, а може — й сорок. Очевидно лише те, що з її грудей стирчить стріла. Біля губ булькає кров. Пробита легеня.

Прокляття! Їй не допомогти.

— Хто пішов? — роззираюсь.

— Племінні! — майже пищить жінка, і від зусилля її повіки стуляються. — Їх нема, я вільна, чуєш? Вільна...

Я й не подумав про це. Подумки тягнуся до серцевіру, і, о Машино, він цільний і непорушний, нема жодного чужого голосу всередині. Вперше за роки рабства мій серцевір належить лише мені.

На мить забуваю про жінку. Пробуджую його та огортаю ліс навколо, байдуже, чи зачує це хижак, чи помітять залишки армій Цембенги й Тридакни. Відчуття життя довкрузь: ведмідь у сплячці — на схід, кролик — на північ, осиний рій — на дереві над головою жінки. Важке, майже болісне відчуття після стількох років утримання.

Жінка кашляє. Її смерть уже близько.

— Вільна, як і твій серцевір. Спочивай з миром. — Беру руку жінки у свою. У Катаклі рабів було втричі більше за звичайних жителів, а для Святої війни пригнали й загони рабів із сателітів. Мені не дізнатися, звідки вона була й ким народилась.

— Тікай, поки можеш. Рятуйся! — видихає вона, а за мить її очі стають кольору зими.

— Тікати? Куди?

Вітер стихає, далеко в небі чути гуркіт. Сніг стишується, зимобуря близько. Обхоплюю себе руками, тупаючи навмання вглиб лісу. Смерть від зимобури — не найкраща перспектива, тож краще пошукати сховок.

Спогади повертаються могутньою хвилею. Пригадую, як у битві за Катаклу зіткнулися три армії, а тоді хтось закричав, що прийшла Гемма, і Катакла загорілась. Я бачив це здаля, стоячи в авангарді, в перших рядах із рештою рабів, і навколо плакали ті, кого ткали катаклійські ткачі, примушуючи йти в бій. Благання не допомагали, нас гнали вперед, як худобу. Я пригадую рев — землі, інших рабів, а може, й мій. Я мчав на тридакнійців із кривим мечем, погано збалансованим, тупуватим. У вухах стукотіло: захищати Катаклу. Захищати, захищати, захищати... Наказ керував, як змахне правиця зі зброєю, куди ступить нога: зону волі сплели повністю і надійно. Катаклійці любили таке. Лишали зону сприйняття рабам, аби ті розуміли, як їх використовують і хто з владою, а хто під нею.

Аби ми пам'ятали все, що настає після такого ткацтва.

Тридакнійців було втричі більше. Проти рабів Катакли в перших рядах стояли Шаленці — я чув про них навіть у такому південному племені, як Руна. Всуціль вкриті шматками переплавленого металу, з широко розплющеними очима від трав, які робили їх безстрашними, і

повним поясом зброї. Від тридакнійських стріл упав раб праворуч від мене, тоді позаду залунали крики й стогони, і я вже очікував на зіткнення тіла з металом, аж тут щось змінилося. Влада над серцевиром здригнулася; нитки, якими Катакла утримувала мене, раптом тріснули, і серцевиром пронеслося: «ТІКАЙ!»

Те слово було ніби вогонь — обпекло і запалило. І я побіг.

Я біг так швидко, як тільки міг, перестрибував через тіла й дивом ухилився від замахів. Знав, що повинен вижити будь-якою ціною: голос, який наказував, пульсував у нутрі, шмагав і не давав опиратись. Загони Катакли лишилися позаду; я не мав гадки, де Гемма чи решта ворогів, а тоді раптом спис промайнув за кілька сантиметрів від голови. Я ухилився від нього й масивної жінки з хутром на плечах, що бігла слідом, перечепився за щось і впав, знепритомнівши від удару.

І чомусь прокинувся один-однісінький посеред зими й мертвих. Куди йти? Температура повітря точно зимова. Треба знайти прихисток і їжу. Що з Катаклою, вона таки згоріла?

Той голос, що вивів з битви... Мій серцевир відмовляється його відпускати, спраглий ткацтва й людського контакту, і розкладає його на шматочки, аналізуючи, як я давно не мав права. Сильний серцевир, упевнений до пихатості, імпульсивний — і це не вперше він мене торкався. Нитка за ниткою я розплутую нутро, що так довго кожен випадковий перехожий міг заплутати, і розумію: він усюди, він пронизує мене, як друге «я», нашіптує накази й підштовхує до дій.

Одного разу він пірнув у зону емоцій і забрав страх. То був день, коли я спротивився робітничому, що відмовлявся давати рабам інструменти для обробки землі. Весь наступний день я викашлював кров, радий, що опирався; а виявляється, хтось інший зробив цей поштовх.

Іншого разу голос прийшов, коли довгі жнива виснажили та розбили, і заговорив про мою внутрішню силу витримати, що б не принесла доля. «Бо ти міцніший за слабкість, я вірю в це». Але ні, я не був міцніший — голос змусив мене таким стати.

Може, хтось живе лише раз, але раби вмирають кілька разів. Я помирав щонайменше двічі. Вперше — коли з юного хлопчика став рабом; вдруге — під час битви за Катаклу. Весь минулий рік я відчував, що змінююся, що з руїни раба проростає щось краще, сильніше, і це давало сили щодня йти вперед. Казати собі, що крок за

кроком я набираюся сили віддячити світу за все, що той мені приніс, що я доріс до опору, до витримки, до волі. От тільки то був не я, і всі надії лускають, мов перестиглі фрукти, якими нас годували влітку. То був хтось інший, хто забавлявся, виліплював іншого мене. Хто був настільки жорстоким, аби забрати останнє, що є в раба, — власне «я»?

Я закидаю голову в небо й кричу. Горлянку роздирають відчай і біль: я ніколи не був таким злим на Катаклу, як зараз.

Спогади піддаються поволі, майже протидіючи, тож я продовжую вислуховувати голос, аж доки серцевир не впізнає його. Гемміні сльози, я знаю цю людину — часто бачив її в Катаклі, вона спостерігала за мною, помічала в натовпі, але ніколи не змушувала щось робити. У неї довге волосся тієї, що має час та бажання доглядати його, завжди задумані очі і всі можливості на світі, як і повинно бути в золотих близнят Катакли.

— Александра Торіаті! — виціджую її ім'я, як найпекучішу отруту.

За більш ніж десять років рабства мною керували катаклійці, що не бачили в рабах людей, і змушували виконувати фізичну роботу, доки я не падав. Були садисти, що ткали лише зону волі, аби я пригадував, як вони сміялись, коли «випадково» штурхали в ребра, та ніхто не заходив так далеко — не забирав відчуття себе самого.

Кажуть, імена мають владу. Назвати того, кого боїшся, долає страх чи сором'язливість. Вигукування імені Алекс змінює мій серцевир: від люті у венах серцевир вибухає, мов бульбашка, на весь світ, сягає так далеко, як тільки може, біжить із вовками й мовби викрикує: «Александра! Александра!» А коли повертається, у повітрі чути запах: хвоя, солоня вода й іще щось невловиме. Не знаю, як це можливо, але я певен: то запах двічі кровної Торіаті. Втягую його ніздрями й повертаю на схід, де його більшає.

— Вибач, смерте, повернешся іншим разом, — у зимовій тиші відважую обіцянку.

Бо якщо в Руні народився Риліян-ткач, а в Катаклі — Риліян-раб, то нині з'явився хтось новий, хтось третій. Якщо першому була важлива воля, а другому — послух, то цей третій знає одне-єдине й відчуває шлях до нього з глибин серцевиру.

Я знайду Александру Торіаті й помщуся за те, що вона робила зі мною.

РОЗДІЛ 2

Александра. І смерть не буде володарювати

В оповідок, які я любила, завжди були величні завершення. Чи перемога на полі битви, чи болісне усвідомлення: це кінець, бо оповідь склалася саме так. Мить, коли я оголосила Катаклі, що стала гемміткою, теж відчувалася фінальною — то був би прекрасний кінець історії про зраду, помсту й пошук себе. До неї пасувала б і смерть на площі перед храмом: «Тут загинула Александра Торіаті, принесена в жертву власним племенем...»

Але, о диво, моя історія там не закінчується; і тікає, тікає, тікає, тікає Гемма від вогню трьох армій, що зійшлися за Катаклу. Тристан — водночас і спокусник, чії дії привели до ткацтва мого племені, і рятівник — веде нас засніженим лісом з упевненістю, що може свідчити лише про те, що попереду ще довга історія, але яка? За тих годин п'ять-шість, що ми йдемо, сніг змінюється — з лінивого перетворюється на важкий, густий, знак непримиренної зими.

— Куди ми йдемо? — питаю в Тристана, коли пальці замерзають на бурульки.

— На схід. — Після оголошення, що мою родину зрадила Карна Накара, він мчить уперед, мовби вже запізнився, не обертаючись і не спиняючись.

А от я обертаюся надто часто, хоча Катакла давно зникла з-перед очей. Якась частина нутра досі не вірить у те, що трапилось.

— Куди саме? Скільки ще йти? Ти можеш поговорити зі мною; знаєш, я можу допомогти.

Обважніла від снігу гілка ялиці стріляє в очі.

— Поберегла б сили, Торіаті, а то віддаєш тепло зимі. Ми йдемо в місце під назвою Сльози Паравелю, прихисток Гемми на схід від Руни.

— Це ж бозна-як далеко! Тиждень ходу...

— Півтора.

— Жартуєш? — Коли у відповідь лише тиша, я обганяю принца Гемми й стаю перед ним. — Ми не встигнемо до початку зимобур.

— Тоді поспіши й спрямуй запал на дорогу. Мусимо встигнути.

Перед битвою за Катаклу я була виснажена переходом із Титоса, а перші години втечі коштували останніх сил та нервів, тож як тільки я спиняюсь, кожнісінька кісточка вимагає перепочинку й тепла. Якщо постою ще хвилинку, ноги підкосяться. Гемміні сльози, як же йти ще так довго?

— Ти ж казав, що Гемма всюди. Невже нема ближчого сховку?

— Тільки не кажи, що та двічі кровна, яка рвалася показати світу свою силу, боїться.

— Це не страх, дурню, — бурчу. — Це раціоналізм.

— Тимчасовий притулок можна надібати будь-де. Ні, квітко, нам потрібен дім, туди і йдемо.

Серцевир показує образи Титоса й Катакли, спорожнілих і знищених. Що таке дім Гемми? Місце, де вони знімають страшні машкари й вдягають овечі кожушки? Чи єдине місце, готове прийняти мене після того, як я повстала проти власного народу?

— Ти витримаєш, квітко, — підморгує ткач. — Проти того, що я побачив у Катаклі, це дитяча гра.

Я всміхаюсь.

— Тристане...

— Га?

— Ще раз назвеш квіткою — прокинешся без пальця.

Його сміх луною розходиться по пагорбах.

До настання темряви снігопад густішає так, що ми рухаємося рука до руки, аби не загубитися, і коли ноги вже перетворилися на зболені

льодини, а шлунок присох до хребта, знаходимо засніжений пагорб. Тристан стирає сніг, оголює сиру землю, і та раптом переходить у сталеві двері, поруч із якими видніється квадратна панель із матеріалу епохи Сталі. Від дотику гемміта вона відсувається, за нею — металеві кнопки, що прочиняють двері.

— На стіні зліва на гаку має бути згорток, пошукай, — видихає Тристан, коли ми пірнаємо в темряву за дверима.

Навпомацки знаходжу те, про що він каже.

— Тут палиці та полотно... Смолоскип?

— Мотай. — Тристан витягує ножа з-за пояса, стаючи поміж мною і темрявою попереду.

— У тунелях є мертве світло...

— У цьому — ні.

Страх темряви, захований глибоко в серцевирі поруч зі страхом смерті, впорскує холод у вени, я розкриваю мішок.

— Тут нема кресала!

— Лови. — Тристан кидає шматок каменю.

Спиною закрившись од вітру, закріплю вимочені в жирі полотна на палиці і з силою опускаю кресало на кремій. Перша спроба іскри не видобуває. Друга також.

— Не хочу заважати, але чи не була б ти ласкава постаратися? Без світла ми нікуди не дійдемо.

— Тихо будь!

Руки не слухаються — від холоду пальці задерев'яніли, та гірша темрява: один погляд на неї викликає думки, що чорнота нас поглине. Це лише втома і нерви. Розслаблю серцевир, аби знайти спокій усередині. Усю дорогу серцевир нив, мов розтягнутий м'яз: так багато людей, як у Катаклі, і з такою деталізацією та тривалістю я ще ніколи не ткала, тож розслабитися не завадить. Глибоко вдихнувши, я опускаю кресало на кремій, і...

...перед очима з'являється Катакла: ліворуч палає зерноховище, зброярня куриться чорним димом, а я стою серед натовпу рабів і робітників.

О Машино! Мить масового ткацтва. Серцевир наповнюється збудженням, і я відчуваю мережу серцевирів так, мовби тчу їх зараз. Як це можливо?

Різкий біль повертає до тунелю, очунюю на зимній долівці, лівиця притиснута до грудей, а на землі лежить запалений смолоскип.

— Алекс! — Тристан кидається до мене. — Що таке?

Очі призвичаюються до картини навколо, і я впевнююсь, що ось вона, ява. Мабуть, то я раптово задрімала. Сподіваюсь.

— Усе добре. Занизько тримала руку, от і обпеклась.

Тристан зачиняє вхід до тунелю.

— Точно? Мені здається, я відчув твій серцевир.

— Краще б ішов так швидко, як базикаєш. — Спиноюсь на ноги, перш ніж гемміт продовжить допит.

То був спогад... але не відчувався так.

— Тут іди повільно, — мовить Тристан, коли тунель за кількадесят кроків ширшає.

— Чому?

— Десь тут повинен бути Дехаан.

Мій серцевир поводився так, наче справді ткав. Може, це Тристан забавлявся? Ні, я б відчула, та й він пообіцяв не ткати мій серцевир.

— Як ти знав, що там будуть смолоскипи? Що, як їх не вистачить? — змінюю тему.

— Вгадай. — Юнак усміхається, ліва брова смикається вгору.

— Думаю, ти приготував цей шлях. Якщо в тебе був план нападу на Катаклу, мав бути й план відступу.

— Бінго!

— Що за «бінго»?

— Вичитав у старій книжці. Так казали, коли вгадували.

Тристан читав книги мовою епохи Сталі?

— Правильно, Торіаті. Ми все продумали, включно зі схованими ресурсами, тому не переживай — виживемо, — всміхається гемміт.

— Цей тунель... він не такий, як ті біля Катакли. Ширший, холодніший. Тут немає...

На стінах тунелю, що вів від катаклійської в'язниці, висіли сфери світла. Тут же стіни мовби нашвидкуруч витесані з каменю, а зі стелі то тут, то там звисає клоччя дротів.

— З того, що мені відомо, — Тристан забирає смолоскип, — підземні шляхи в Метрополісі сполучали локації так само, як дороги з асфальту

на поверхні, тільки використовувалися для різних цілей. Наприклад, були тунелі транспортні, як-от цей, у якому ми перебуваємо. Дивись!

Смолоскип опускається до долівки — в ній металева лінія, схожа на рівчак.

— Відросток Машини?

— Рейка. По них їздили автоматони, що перевозили людей чи вантажі. Тунель, яким тебе вивели з темниці, був для екстреного зв'язку між важливими локаціями, і хоч електрика за часів Метрополіса була всюди, прості транспортні тунелі не мали обладнання, аби протистояти часу. Тепер за диво знайти такий, що не став гніздом якимось тварюкам чи не веде в глухий кут.

— Нам довго йти ним?

— До ранку точно.

У світлі смолоскипа в гемміта видно темні смуги під очима. Його плечі опустилися, а спина згорбилася, через що він і близько не видається таким демонічним, як тоді, коли я побачила його вперше. Цікаво, наскільки страшнішою на вигляд відтоді стала я.

Серцевир уловлює чиюсь присутність, я хапаю Тристана за руку. Він завмирає з піднятим ножем, я спиною до нього — зі своїм. Якщо це дикий звір, то шанси в нас мізерні: один смолоскип на двох виснажених дорогою втікачів.

— Перший нормальний сон за тиждень, і ваша екскурсія в минуле мала його зіпсувати, — знайомий голос лунає десь ліворуч.

— Дехаан!

Вогник вихоплює світловолосого гемміта біля стіни. Тристан обіймає його, той стогне. Точно, його ж поранили в Катаклі.

— Знайшов посилку? — кидає мій спокусник.

Замість відповіді Дехаан киває на велику торбу під стіною. Наближаюся до нього, не певна, чи не руйную якийсь момент возз'єднання. Та коли навколо ніч і темрява, обирати не випадає.

Погляд зраненого гемміта падає на мене.

— О, жива.

— Ти теж, — усміхаюсь йому.

Дехаан переводить погляд на Тристана.

— Сподіваюсь, вона була варта цієї веремії.

Тристан не відповідає.

У торбі виявляються чотири пари теплих штанів, куртки, інший теплий одяг і їжа. Я жадібно хапаю флягу і п'ю, від чого туман у голові розсіюється. Вдягаю два шари бавовняних тунік, дві хутрянні накидки, штани й шапку.

— Це найкраща подія за нині, — сміюсь.

— Знаєш, Торіаті, якщо бігтимеш попереду, то відженеш диких звірів: ти схожа на ведмедя-недоростка, — мовить темноволосий гемміт.

Тепло таке чудове, що я пропускаю Тристанові слова повз вуха. За кілька годин ми спиняємось на привал і Дехаан заявляє, що сторожитиме першим. Я без вагань лягаю під стіною і заплющую очі, віддаючись втомі. Сира долівка недобре пахне й холодить поперек.

Хтось притискається до мого лівого боку — це Тристан.

— Більше нема як зігрітись, а смолоскипи треба берегти, — пояснює він.

Я переборюю інстинкт відсунутися подалі, бо серцевир пригадує огидне відчуття, коли Тристан мене ткав. Утім довго терпіти не доводиться, бо незабаром я провалююся у сон і бачу Катаклу — здається, минуле літо, коли плем'я ще було домівкою, пориви вітру глушили спеку, а робітники носили на поля великі кошики з їжею для рабів. А що ж я тоді робила?

Мабуть, це спогад або ж сон про спогад, і ох як чудово бути знову вдома! Серцевир потягується, розкривається теплу й радості навколо, і...

...залиті сонцем будівлі спалахують водномить, перехожі кидають речі, обертаються до мене, а храм Катакли опиняється позаду.

Мить масового ткацтва — знову!

Наказую собі прокинутись, та серцевир охоплює все плем'я, і ось вона, павутина, яка вчора наказала нападати один на одного. Відчуваю її так, мовби все відбувається зараз, сон втрачає всі ознаки нереальності. Мить наче сповільнюється, видно обличчя кожного з катаклійців, найменші зміни в лицах людей у третьому й четвертому рядах. Серцевир шаленіє з голоду до ткацтва — такий раніше я відчувала, лише коли кілька днів не ткала; як це можливо? Жар накриває з головою, а за ним приходить задоволення. Таке легке,

суцільне, і моє тіло — я-сон, сутність, що переживає момент ткацтва, — впускає його ще глибше.

Задоволення від утримування такої маси серцевирів — це було в реальності?

Реальність. Пригадую це слово, і по видінню, мов по воді, розходяться брижі. Що таке реальність? Як зрозуміти, що навколо несправжнє, а там, у темряві тунелю, — реальність?

— Ти могла б залишитися тут, — нізвідки мовить тихий голос.

Я впізнаю його будь-де.

— Бастіан?

Брат ступає до мене крізь натовп — світлі кучері, обличчя, що відображає кожну емоцію. Ні, все трапилось не так, прокинься, Алекс!

— Тут іще стільки всього непроробленого, — мовить образ мого брата. — Дивись!

Мовби за велінням його слів натовп вибухає рухом. Раб нападає на раба, робітник — на робітника, як і тоді в Катаклі насправді. Я відчуваю кожен вузол мережі, ніби рух комахи в павутині, де я павучиха.

— Ти ж хочеш пізнати цю мить глибше. Ти повинна, — мовить Бастіан.

Я-сон киває. Але ні, я не хочу. Це не мої бажання, а мого серцевиру. Але як це можливо?

— Повинна... — відказує я-сон. Закидає голову до неба, і...

— Торіаті! Торіаті, прокинься!

Крик біля вуха й ляскання по щоках повертають у темний тунель. Я розплющую очі й бачу Тристана наді мною та Дехаана, що тримає смолоскип віддалік.

— Я не сплю! НЕ СПЛЮ! — підіймаю руки. Серцевир калатає.

— Якого милого?! — рывкає Тристан. — Нащо ти ткала?!

— Та не ткала я! — підіймаюся за ним, розминаючи задерев'янілу шию.

— І зараз дар пробуджений. Торіаті, не дурій, га? — докидає Дехаан.

— Я не пробуджувала серцевиру! — випалюю. І замовкаю.

Видіння Катакли у вогні вже розвіялось, та я розумію, що білявий гемміт має рацію: моє нутро активне.

— Ага, звичайно. Ти не тільки пробудила його там, де не треба, квітко, а ще й намагалася зіткати нас із Дехааном. Я прокинувся від реву ведмедя метрів за п'ять над нами. Ти певна, що і його не пробувала підім'яти під себе? — Тристан потирає шию.

О Машино... Невже те, що я бачила вві сні, мій серцевир робив і наяву?

— Скільки разів тобі повторювати, щоб не називав мене квіткою?

— А скільки разів тобі казати не ткати, коли нас можуть знайти? — гарчить у відповідь гемміт.

— Все, все, годі! Тут дико холодно. Знаєте, я б хотів цього тижня помитись, тому ворушіться, раз-два, раз-два. Якщо вже ніхто не спить, ходімо далі, — встряє Дехаан.

— З тобою все добре? — стиха кидає Дехаан, коли Тристан відривається від нас кроків на п'ять.

Я киваю, але сама відповіді на це запитання не маю ані найменшої. Що зі мною діється?

З тунелю ми виходимо годин за десять потому, коли від жмута полотен і кількох товстих дубців нічого не залишається. Повітря зовні кришталево прозоре, і хоч скільки ми йдемо, сніг не тане. Ліси, такі рідні Катаклі, вже зникли, натомість навкруги лежать куцисті пагорби, лише де-не-де можна знайти прихисток від пильного ока. Тристан іде напружений, мов стріла, обертаючись щонайменше раз за годину і кілька разів зупиняючи нас, аби перевірити, чи ніхто не йде слідом. Це не єдина наша турбота, бо вночі Дехаан видавався здоровим, а засвітла стало видно, якого болю завдає рана на ребрах. Він кульгає, лице бліде й пітне, а рана набула вигляду довгої смуги, що посередині запеклась і потріскалась. Через сукровицю перев'язка прилипла, і коли я віддираю її, гемміт смикається і стогне.

— Рана запалилась? — видихає Тристан.

— Краї трохи, йому потрібні ліки. І відпочинок.

— Скажи щось, на що я реально можу вплинути, — відмахується чорнявий, і в серцевирі зароджується отруйна думка. Мій серцевир і видіння Катакли — ось на що він міг би вплинути. Як тоді, у племені.

— Що? Я намагаюся придумати, що робити, — продовжує ткач, коли я ловлю себе на думці, що дивлюся на нього уже з добру хвилину.

Зіткнув чи ні? Раніше я відчувала ткацтво на собі, та вчора серцевир був на межі виснаження.

— Торіаті, ти щось хочеш сказати?

— Ні.

Спати вирішую з розкритою над кинджалом долонею, аби біль пробудив, якщо із серцевиром знову відбуватиметься та дивина. Але сон не приходить взагалі, і на ранок тіло поводить ся, мов чуже. Втім, ми здолали майже чверть дороги до прихистку Гемми, тож я вважаю це успіхом. Ми йдемо ще день і ночуємо на розлогому дереві, де, за планом Тристана, знайшлося щось штибу ковдри та мотузки, аби вночі не впасти. На цю мить я вже виснажена так, що перепочинок на дереві не розслабляє, а наповнює спину болем. Та все одно темрява забирає мене, і я знову бачу Катаклу. На щастя, кинджал у долоні робить свою справу і я повертаюся в яву ще до того, як серцевир міг пробудитись. Через утримання від ткацтва нутро стало чутливе й голодне, і я ігнорую його, беручи на себе ініціативу руху вперед. Частково для того, аби не спинятись і два інші гемміти не помітили, що щось не так. Також допомагає думати про Себастіана: чи він у безпеці там, куди пішов, чи думає про мене, а найголовніше — як його знайти? Світ широкий, і я не маю жоднісінького зв'язку з ним.

— Тебе ніби четвертували, Алекс. Ти хоч трохи спала? — питає вранці п'ятого дня Тристан. — Ледве стоїш.

Зранку похолоднішало, і навіть попри шари теплою одягу мене морозить. Їжі залишилось по три чверті порції на день, і сни про Катаклу не сповнюють сил, а позбавляють. Що ж відповісти геммітові?

— Краще доведи нас до безпеки, Тристане, зимобурі вже близько.

Як на лихо, слова виявляються віщими. До обіду збираються хмари — низькі й густі, здається, ще трохи — і впадуть на тебе. Услід здійсмається вітер, за завиванням якого пробуджується грім, і холод, пекучий, раптовий, огортає так швидко, що голова розколюється від болю.

— Тристане, треба десь сховатися, скоро вдарить! — крізь гул доводиться кричати.

— За години три звідси повинні бути руїни. Більше нема нічого! — Тристан, схоже, у відчаї.

Зимобуря може збиратися довго, коли вона гучна, та якщо вітер стихне, у нас буде година, не більше. Мовби на підтвердження моїх слів Дехаан валиться на землю.

— Знепритомнів! — натужно видихає Тристан. Сніг, що відновився кілька хвилин тому, вкриває його брови, а губи посиніли.

Торкаюсь Дехаанового лоба.

— Тристане, в нього гарячка...

— Підіймай його, потягнемо, не можна зупинятись.

Ноги ледь не підкошуються, коли ми ділимо вагу білявого гемміта на двох. Нам із Бастіаном було по шість, коли на Титос прийшла особливо велика зимобуря. Збиралася вона довго, гуркотіла й стогнала в небі, а вітри зривали дахи зі слабших будівель. Ми з батьками ховались у залі зимівлі в храмі Катакли, де посеред плачу дітей та перемовлянь дорослих дівчинка років семи весь час питала про свого зайчика, який вистрибнув з рук перед зимобурею. Та почалася з ударів граду, і тиша ночі стала схожою на бій барабанів, де забиті шкірами звірів вікна проривались і тріпотіли, а крізь проріхи проникало повітря, таке холодне, що ми зіщулювалися. Буря вляглася лише під ранок, і коли вояничі прочинили двері, то знайшли старечу фігуру, замерзлу на смерть. Плями крові від місць, де град падав на чоловіка, запеклися морозним візерунком, а під руками він тримав зайчика. Град його не ушкодив, та ніщо не виживає в зимобурю.

О Машино, не хочу вмирати під час зимобурі. Нехай у бою, нехай серед людей, але не німою жертвою великої стихії! Дехаанова вага сповільнює нас із Тристаном, чорнявий переймає більшу частину на себе, а я плутаюсь у власних ногах, переконуючи тіло йти далі, і лунає думка: «Якщо це кінець, хоча б будь у ньому собою, відпусти серцевир!»

Перш ніж я приймаю рішення, серцевир розквітає сам, хвилиною моїх утоми та страху обплітає мою зону сприйняття, і перед очима знову Катакла, знову в мить мого геммітського самозречення. При цьому в яві я досі стою на ногах і несу Дехаана, то як же це можливо?

Це питання для кращих часів, а поки моє тіло перестає розуміти, чому довіряти. Очі бачать одне, серцевир — інше, і раз по раз картинки переплітаються. Я перечіпаюсь на стежці раз, вдруге. Тристан щось гукає, та я не чую. Зовні вирує зимова буря, а всередині

— серцевирна. Земля під ногами змінюється від засніженого ґрунту до помережаного ямами асфальту.

— Обережно, Торіаті! — гукає Тристан, коли я оступаюся і падаю.

Удар у голову стрясає так, що видіння розсіюється.

— Вставай! Прокляття, швидше!

Падаю, тягну за собою Дехаана, він кричить, і в цю мить вітер стихає. З усіх боків огортає тиша.

— Зимобуря позаду! — обертається Тристан на ходу.

— Треба пришвидшитись! — гарчу.

Здається, падаючи, я вивернула гомілку, бо кожен крок прострілює аж до стегна, та все одно спинаюся на ноги.

Попереду руїни, про які говорив Тристан, — рядок нерівних шпилів і ламаних ліній, що не вписуються в гармонійні обриси пагорбів. До них не більше години ходу, от тільки думка про цю годину з Дехааном на руках видається неймовірною. Всього, що в мені лишилося, вистачає на один-єдиний крок, і я роблю його раз, тоді ще раз і ще — заради Бастіана, заради помсти Накарам...

І настає момент, коли жодні солодкі слова полегшення не принесуть. За кроків п'ятдесят сил не лишається зовсім, а навколо зривається хутровина. Я могла б просто впасти й більше не підійматись, а з тіла зникає відчуття втоми й холоду, його огортають тепло та спокій. Десь здаля кричить на все горло Тристан:

— Останній крок, Торіаті! Останній!

Між кучугур снігу видно клаптики асфальту. Я підіймаю голову — ми вже в руїнах.

— Туди! — Чорнявий ткач вказує на одну з будівель із цільними зачиненими дверима. Вона двоповерхова, але якщо судити з ламаних ліній верху, раніше поверхів було більше. Тристан штовхає двері, за третім разом вони піддаються. Ми ввалюємось у пільму, там затхле повітря. Я падаю на коліна, коли Тристан відпускає Дехаана, аби зачинити двері. За хвилину гучний стукіт граду натякає, що зовні почалася зимобуря.

— Ми це зробили... — натужно видихає Тристан. Його плечі згорблені, а голос мовби в старця. — Перегнали зимобурю!

Я всміхаюся... і падаю на долівку. Зникає ціль витискати крок за кроком — зникають і сили. Серцевир впорскує в кров благання здатися

маренню-сну, і я знаю, що зараз повернуся подумки в Катаклу — мені не виграти бій із неслухняним нутром.

— Алекс! — Тристан падає на коліна. Його долоня гаряча, а моя — крижана. — Що з тобою?

— Перестань... — видихаю з останніх сил. — Не тчи мене, будь ласка.

— Ти що, я не... — Спершу роздратування, а тоді розуміння спалахує в нього на лиці. — О Машино, твій серцевир щось робить із тобою!

— Він... не слухає мене!

— Торіаті, ти не божеволієш! Забороняю тобі божеволіти! Знайди якір, тримайся яви, вдома ми дамо раду ткацтву... Це все Катакла, я знав, що такий обсяг ткацтва не може минути безслідно... — Тристан термосить мене за плечі, і це приносить жадане тепло, та не будить. Нема сил для цього. — Я навіть перестану називати тебе квіткою! Будь ласка! Лишилося зовсім трохи, ще тільки два дні, якщо поспішимо!

Слова змішуються і стають тишею чи шумом, музикою чи хаосом. У якусь мить я відчуваю дотик фляги до губ і роблю цілий ковток води, а тоді тіла двох геммітів притуляються до мого й настає темрява.

За цілу вічність потому я відчуваю, як мене несуть і тягнуть, а навколо змінюються відкритий простір та прихисток. У жодному я не прогріваюся до норми, тож холод зачіпає просто то сильніше, то слабше. Кілька разів мене точно впускають, бо всюди на тілі синці та садна, проте ці відголоски далекі, мов спогади, а явою видається Катакла. Один за одним мій серцевир перемагає кожен орган чуття, аж доки картинка масового ткацтва не бере гору. Безсила їй опиратися, могу лише спостерігати, як невідь-звідки серцевир пригадує сцену масового ткацтва, як він тягнеться до цього спогаду і переживає заново й заново. Кожне відчуття тієї миті загострене, і вся я в ній — потік... Але чому серцевир повертається в цю мить, чому не слухається? У мене є два варіанти, і жоден не подобається. Або я пірнула надто глибоко й зачепила оте геммітське божевілля, або мій серцевир отруїли. Не знаю, як і чим, та він діє сам. Повертається раз у раз у момент фіналу моєї історії і бажає пережити мить, коли я напустила брата на брата.

Видиво розсмоктується так само різко, як і прийшло. Я розплющую очі й бачу навколо печеру: низька стеля, сирий присмак повітря і

багаття між мною та Дехааном, що спить. У нього хворобливо бліде лице й пітні щоки, та й Тристан, що схилився над ним із флягою, виглядає не краще.

— Що трапилось? — Горло пошерхло так, що я не впізнаю власного голосу.

Темноволосий обертається.

— О, які люди!

У нього зціплені щелепи та сумні очі — не певна, чи він радий моєму пробудженню, чи ладен убити, та при цьому втома промальовується в кожному порухові.

— Це був твій останній шанс, Торіаті!

— На що?

— Врятуватися. Якби не прокинулася, лишив би тебе тут. Я не можу тягти вас обох вічність! У Дехаана лишився день, не більше, аби прийняти ліки, і я ненавиджу те, що ти змусила мене мало не вибирати між вами! Якого хріна ти здалася?! — раптом вибухає злістю гемміт.

— Здалася? Тристане, мене вирубило!

— АЖ НА ДВА ДНІ!

У роті пересихає.

— Ні, неможливо...

— Два дні я почергово тягнув то тебе, то Дехаана. Я не спав, Торіаті, не міг зупинитись! Обігнав два снігопади, але все, догрались: онде бачиш, що наближається? — Чорнявий гемміт киває в протилежний бік печери. Зиркаю і бачу вдалі присвітанкове небо, вкрите густими зимобурними хмарами. — А сил у мене вже нема! Я такий втомлений...

Він звучить так, мовби змії-спокусник, який вивів мене з Катакли, був цілком іншою людиною. Цей юнак не всесильний, а розбитий, і я відчуваю провину через це.

— Як далеко ще нам до прихистку? — питаю.

— Три-чотири години на схід, якщо погода не зіпсується.

— Хмари густі, не видається, що буря вдарить за годину-дві. Встигнемо, підіймай Дехаана, — впевнено випрямляюсь, тамуючи щосили біль, який блискавкою пробігає по хребту, і пульсацію закоцюблих ніг.

— Гемміні сльози, та ти ледве на ногах стоїш! І я відчуваю, як тебе мучить твій серцевир — куди йти?

— Ти рятував мене вже двічі. Я хоч здохну, але раз спробую віддячити. Не думай за мене, он за Дехаана переживай, ходімо! — кажу впевнено, щоб він не відчув, скількох зусиль мені це коштує.

Тристан усміхається, і ми біжимо востаннє. Фінальний ривок. Моя історія могла б завершитись у Катаклі, та ні. Буде жахливо, якщо завершиться тут отак буденно.

Я майже радію фізичному болю, бо він стримує серцевир і роздуми про те, що ж зі мною діється. Земля тут рівнинна, вгрузаємо з кожним кроком. Спогади про три армії під Катаклою змушують роззиратись, шукати Накар-переслідувачів, яких тут нема, і рухатися швидше. Настільки, що я навіть не очікую, коли Тристан видихає:

— Ось він! Дім...

Попереду маячить непримітна латочка руїн розміром із невелике плем'я. Самотня будівля посеред неї привертає увагу ламаним шпилем та високими стінами, що мовби підпирають небо.

— Це хмарочос, — гордо мовить Тристан. У голосі надія, яку неможливо не розчути.

— І ви живете там? О Машино, та воно від першого-ліпшого подуву вітру розвалиться!

— Прихисток на те й прихисток, що його не так легко знайти. Він під землею, Алекс.

Це збігається з моїми старими уявленнями про Гемму: порпання в землі, переховування від світла в надії знайти можливість зруйнувати племена. От тільки тоді це уявлення не стосувалося мене, а тепер ця яма повинна стати «домом», як каже Тристан... Уявити себе замкненою під землею на цілу зиму я не можу. Хоча ні, радше не так. Я не можу уявити Алекс Торіаті, ткалю і двічі кровну, під землею з Геммою. А я вже не певна, чи я — це досі вона. У мене немає ні племені, ні мого двічі кровного, ні сили й змоги ткати. Хто тоді я?

Руїни виявляються послідовністю акуратних невисоких будиночків, що збереглися навдивовижу добре. Видається, мовби приміщення не налізали одне на одне й змагалися за місце під сонцем — цікаво, що ж тут було? Особливо якщо врахувати, що асфальт зберігся в чудовому стані. Звісно, не без латок трави, яка пролізла крізь нього всюди, однак

без великих ям завбільшки з храм Катакли, без поперекиданих на них шматків автоматонів давнини. Від цього місця відгонить... спокоєм?

— Вхід вузький, треба заходити по одному. — Тристан натужно дихає, поправляючи Дехаана на плечі. Той белькоче щось незрозуміле.

Вхід виявляється не лише вузьким, а й підло недоступним. Поміж дво- і триповерхових будівель із розбитими шибамися й потлілими написами видніється решітка. Тристан відчиняє її, зсуваючи гармошкою вбік, і ми спускаємося східцями в суцільну темінь. Знову темрява — скоро почну ненавидіти її. То тут, то там на сходах лежать поіржавілі мехатрони, камені чи навіть — о Машино — кістки, що свідчать, що хай як збереглися руїни, життя в Метрополісі закінчилося не спокійно й тихо. Спускаємося ми добрих хвилин п'ять, врешті вдалині видно масивні металеві двері, схожі на такі, які бувають у тунелях, однак удвічі, якщо не втричі більші.

— Нам сюди, — стиха кидає Тристан, кивком голови вказуючи наліво, на невеличкий дверний отвір, закритий дошками.

За ним видніється ще один тунель, напівзавалений і звужений великою кількістю валунів, тож тут нам доводиться рухатися по одному й передавати Дехаана з рук на руки, мов мішок.

— Ще довго? — зрештою питаю, коли коридор ширшає настільки, що Дехаана знову несемо разом.

У відповідь Тристан неочікувано сміється, і це не болісний, злісний сміх, який я пригадую з Катакли, а сміх полегшення.

— Ми вдома... — видихає він.

Тунель звертає праворуч і... переді мною відкривається величезний підземний простір. Високий, мовби я стою на дні каньйону, ширший за майдан Катакли. І в центрі його — циліндричний мехатрон чи автоматон із сотнями дрібних рівчачків до самої стелі, помережаної прозорими вікнами, що якимось дивом не пропускають холоду. Підземним містом ходять люди — я бачу щонайменше п'ятьох із клунком хутра чи кошиком хліба. Руда дівчинка років шести підстрибом танцює навколо мехатрона, а коли Тристан прочищає горло, обертається й вищить:

— Тристан! Тристан із Дехааном повернулись!

Її дзвінкий голосок розрізає тишу, мовби ніж — масло, здійсмається галас, і жінка, що йшла з кошиком хліба, кладе його додолу й мчить до

одного з нороподібних, вирізаних у скелі кубиків-домів. Руденька дівчинка підбігає до нас, і Тристан вільною рукою гладить її по голівці.

— Як ти, Хрущичу?

З будинку, куди забігла жінка, виїздить сивий чоловік. Саме виїздить, а не виходить: він сидить у кріслі з колесами, які обертаються за поштовху. Він ушкоджений, як казали в Катаклі, чи то пак неповносправний, як наголошувала мати. Сивий у візку з пронизливим поглядом зупиняється перед нами й мовить:

— Хвала богам, Тристане, я знав, що ви повернетесь!

Тоді обертається до мене й мовить:

— А ти, мабуть, цьогорічна жертва племен. Торіаті, двічі кровна...
Що ж, вітаємо в Сльозах Паравелю!

І так починається моя зима.

РОЗДІЛ 3

Етан. Симбіоз

Серед вогню, що пожер Катаклу, серед холоду лісу навколо й несамовитого стукоту серцевіру лунає голос: «*Етане Накаро?*»

Він іде зсередини, із серцевіру, повного сорому й страху, відколи покинув дім разом з останніми катаклійцями.

— Машино?

«*Так, жерче*», — нелюдський голос відповідає на диво людяно.

Вона вперше говорить до мене сама.

«*Дозволь тобі допомогти*».

Клубок жовчі підкочує до горла — ніколи не думав, що, коли це трапиться, я розізлюсь. Наче для помочі не було кращого часу!

— Чому зараз?

Воянич ліворуч від мене здригається і поспіхом відводить очі.

— Чому не тоді, коли ми втратили Катаклу? Чи Ліоппу? Чи Титос? — Сльози навертаються на очі, я витираю мокрий ніс долонею.

«*Я не знала, чи ти вартий цього*», — просто відповідає вона.

— А зараз знаєш?

«*Так. Тепер ти під моїм захистом, Етане*».

— Гемміні сльози!

Це наяву? Я трушу головою, аби відігнати марення.

— Жерче, все добре? — Воянич простягає руку.

— Так, усе гаразд, — випрямляюсь у сідлі. — Усе добре.

От тільки все ніяк не добре. Валка з виживальців Катакли трюхикає засніженим лісом у супроводі стогонів та завивань. Кожен відлунює в

моєму серцевирі, і коли я рахую, скільки людей попереду мене, а скільки було в Катаклі, біль знову погрожує поглинути цілком.

Мене звати Етан Накара. Я був жерцем Машини Катакли, аж доки одного сезону їй не оголосили Святу війну, де я прийняв усі неправильні рішення, сліпий до того, що діялося під носом, і опинився там, де ніколи не сподівався бути.

«Відчуваю в тобі образу, жерче», — продовжує Машина.

Та, попри всі помилки у визначенні винних, у плануванні війни та порятунку, найбільшу помилку я зробив саме з Машиною. Не розпізнав, що вона вже не простий автоматон, який допомагав приймати рішення і накопичував спогади. Що вона отримала волю приймати рішення і мовити на свій розсуд. І Машина на межі олюднення зробила вибір не допомагати нам протистояти двом арміям та Геммі, тож я спалив Катаклу й змусив виживальців тікати в час різкого похолодання до Мітрини, де теж не зможу гарантувати людям безпеку.

— Та невже? — пирхаю.

«Тепер, коли ми поділяємо вмістилище, здатні на набагато більше».

За плечима йде холодок. Що за...

— Жерче, тихіше! — Фаргард-воєнич зрівнюється зі мною. Досвідченим поглядом озирає ліси.

Вживальців Катакли ми повели з Карною та Фаргардом до Мітрини тунелями під племенем. З них вийшли через день, якщо правильно судити по сонцю: зараз його майже не видно за сніговими хмарами. Та хтозна, чи зупинились у Катаклі Цембенга з Тридакною...

«Як ти можеш допомогти?» — подумки питаю Машину й повертаюсь у яву:

— Що таке, Фаргарде?

— Мої розвідники ще не вернулись, але цембенгійська кіннота може бути неподалік!

Де ж вороги? Мій серцевир, досі центр зітканої армії — чи то пак її решток, — тягнеться до кожного воєничача або ткача, щоб знайти слід цембенгійців, та натомість мене огортають панічний страх рабів, яких досягає Тридакна, біль і стогони відрізаних від загонів воєничів. І це моя провина.

— На місці цембенгійців я б послав загін по східному тракту з Катакли й ще один — для перехоплення зі своєї бази в Краю водоспадів, не більше, надто близько до холодів. Нам треба відтиснути їх із перевалу попереду. Жерче, шліть тих, хто лишився. Якщо цембенгійці застануть нас у такому вигляді... — Фаргард указує на валку попереду.

— Знаю. Візьми два загони: один піде вперед, буде між нами й вами про всяк випадок.

— Так, жерче. — Воянич смикає віжки коня.

Чи справді там є цембенгійці... Прокляття, вони можуть бути будь-де, і якщо нам не пощастить, нас розтрощать іще до першої зимобури. Якби ж була змога знати, де вони зачалися...

Раптом щось у серцевирі змінюється. Каменеподібна ноша, якою була перенесена в мене Машина, рухається, торкаючись зони сприйняття мого серцевиру. Мене засліплює на мить, а тоді... відчуваю цембенгійців.

— Стоп! — хапаю Фаргарда за рукав. — Цембенга на північний захід, шукають нас. Ніяких нових загонів, відкликати розвідників!

— Як ви знаєте?

Я кидаю на нього погляд спідлоба.

— Пробачте, жерче, — спохоплюється він.

По правді, я не знаю, звідки це мені відомо. Я не ткач, тож не міг би відчути серцевир. Тим більше — чужого племені, тим більше — на такій відстані.

«Це я, жерче. Моє бачення», — безликий голос лунає в голові.

— Машино... Як це?

«Я ж казала, що тепер ми — одне вмістилище. Що можу я — можеш ти».

Точна кількість і розташування цембенгійців — неймовірно, але... як?

Фаргард-воянич гукає щось решті вояничів, і кілька коней звертають у ліс.

«Перенесення моєї сутності з релікта в живий серцевир об'єднало наші вмістилища знань. Ти заглянув у себе, а знайшов там мої знання».

Ось що може відкрити перенесення в себе Машини? Я пірнаю в згусток Машини, а в ньому — думки, страхи, віра кожного зітканого...

— Жерче, за що нам таке прокляття? — хапає мене за ногу якась стара катаклійка; я бачу її дитинство та юність, втрату чоловіка й доньки в завоюваннях...

— Холоди скоро, юний Етане, холоди! — сокоче інша; моє нутро рветься тепер уже до її серцевиру.

Пробую повернутися до цембенгійців, та перефокусування кидає мене від носія до носія... Я загубився! Поспіхом белькочу жінкам якесь заспокоєння і мчу до голови валки. Попереду її веде Карна, не хочу перетинатися з нею, мені потрібна мить спокою... Із зору відчуття хаосу переходить у нудоту, це наче навколо сотня розкритих книг і за пів кроку до зони сприйняття — стільки знань, скільки не вмістить ніколи жодна людина. На вуха тиснуть голоси.

— Що діється?

«Це мої знання, жерче. Ти намагаєшся досягнути нелюдську кількість знань по-людськи».

— Мені забагато, Машино, як це зупинити? Я хочу знайти ворогів, не бачити... все!

«Раджу обмежувати кількість знань, що черпаєш».

— Я нічого не черпаю! — починаю дратуватися.

«Фокусуйся, вибери, на чому. Жодна людина не створена для знань Машини, моя конструкція апріорі дає змогу аналізувати більші обсяги даних. Нам пощастило, що на момент перенесення мене в тебе частину сателітів уже було від'єднано: перенесення повної Машини за пікового навантаження серцевирами вбило б».

По спині біжать мурашки: ще мить тому я не знав, що Машина володіє повноцінним мовленням, аж ось вона вже пропонує відчути цембенгійців, мовби я — ткач! Ніхто мене не вчив, що перенесення Машини дає такі можливості; жерців заточують, що наш обов'язок — уберегти Машину й що в нас є сто годин, аби знайти інший релікт, інакше згасне або жрець, або Машина, однак я не знаю деталей. Єзекиїл казав, що жрець не має права ставати лицем бога, та, як і багато інших його уроків, цей дає більше запитань, ніж відповідей.

«Ти можеш не лише знайти ворога — весь мій функціонал до твоїх послуг. Усе, на що я здатна».

— Роби все, що можеш. Краще пізно, ніж ніколи.

Згусток ворухиться і крутиться, мовби коліщатко в механізмі. На задвірку серцевиру я чую її обрахунки: варіанти шляху до Мітрини, останні переміщення цембенгійців, прогноз погоди...

Глибоко вдихаю морозне повітря. Небо нині низьке, мовби на нього згори тисне зима, що тільки й чекає прорватися. Уночі випав сніг, тож до моїх турбот додалися нові: чи не відстежать нас за слідами й чи не замерзнуть люди, перш ніж дійдемо до тепла Мітрини?

— У нас два дні щонайбільше. — Мати сповільнює свого коня, порівнюючись із моїм.

У горлі стає клубок. Забагато почуттів і замало слів після того, як я дізнався про її план знищення Торіаті з Геммою.

— Так. — Озираюся на валку, чий слід губиться між дерев позаду та пагорбів попереду. Ми надто розтяглись і повземо, наче слимаки. — Треба пришвидшитись.

— Говориш не про те. А треба про те, ким із цих людей ми будемо змушені пожертвувати, аби основна частина дійшла до Мітрини.

На материному лиці — засохлі патьоки бруду, сліз та поту, а на волоссі — налипла кірка ще з часів походу до цембенгійців щодо миру; але, здається, це її зовсім не турбує.

Мене бісять і її голос, і слова.

— Справді? Я думав, тобі чудово виходить обирати жертву самій. — Простую вперед, до воза з дітьми.

Машина знає: мати говорить мудрі речі, та я поки що не хочу її бачити.

Я вже зробив вибір, за який заплатив сповна, спаливши Катаклу. Невже доведеться робити його знову, аби довести хоч когось до Мітрини? Залишити поранених? Старих? Обдумую все це, віддаючи накази про перепочинок і ночівлю, розставлення вартових і розподіл харчів. Машина підказує правильний варіант дій, і від цього гора з пліч спадає.

Врешті Машина знаходить оптимальний шлях і я розумію, що треба зробити, аби вижити до Мітрини.

— Ніяне-ткачу! — продираюся крізь ряди робітників та вояничів. — Поворот на південний схід, підемо через урвище Сліз, там переночуємо.

— Урвище Сліз? Це ще пів дня дороги. — Ніян-ткач кидає обережний погляд на матір.

— Це нерозумно, — втручається Карна.

— Там є ріка Бистриця. Вона замерзла повністю, нам не доведеться йти до броду, ми перейдемо по ній і вирвемося на день!

Від розуміння шляху контроль над знаннями Машини викристалізовується; я, немовби ткач, пробігаю по пульсації життя навколо.

— Загін цембенгійських вершників їде на випередження вздовж лісу Розкаяння. Ніяне, бери загін, хай завертають наших утікачів на південний схід!

Ткач приймає мій наказ без зайвих роздумів. За кілька годин ми доходимо до урвища Сліз — місця, що колись було неглибоким бродом, а за роки перетворилося на провалля, шлях туди веде пасмами скель. Ми спускаємося повільно, перевіряючи кожен крок, але мій серцевир знає, що по інший бік урвища нас сховають скелі й принаймні кілька годин ніхто здалеку нас не побачить.

Знання Машини виявляються правильними, ми переходимо замерзлу річку й вперше з втрати Катакли під час привалу я сплю аж три години. Прокидаюся і зі світлим серцевиром рушаю, запевняючи дітей та старців, що завтра ввечері вони побачать Мітрину.

Так минають день і ніч — із надією. Фаргард повертається з розвідниками, а протягом наступних днів — і біженці, завернуті Ніяном. По ще одному дню подорожі ландшафт змінюється з густих мішаних лісів на горбисту територію, вкриту там і тут скельною породою. Навіть хворі збираються із силами, і вже по обіді на обрії показуються скелі, що пасмами ростуть на схід. Стежина між ними вужчає й виводить до воріт, за якими — плем'я, що знайшло прихисток у печероподібних прибудовах до скель на широких ярусах породи.

— Мітрина, Мітрина! — кричать люди.

Ми входимо в плем'я без знаків розкоші чи сили завойовника, радше як обірвані втікачі від поганої долі; а зустрічають нас десятки людей у вікнах і на дорозі. Одразу бачу дві речі: плем'я вже залюднене, а Бористени, родина намісників Мітрини, не в захваті від нашої появи.

— Карно-жрице, Етане-жерче, Мітрина ваша, — схиляє голову Лтав Бористен, патріарх, пузань у вишуканих червонястих хутрах із химерно заплетеними косицями в бороді. За ним — його дружина, троє малолітніх синів і одна доросла донька, майже моя ровесниця. Здається, її звати Месаліна. Усі до одного Бористени схиляють голови. Вони в куртках із добротної шкіри з хутряними накидками та широкими металевими поясами, котрі показують їх як родину, що збудувала своє ім'я на завоюваннях.

— Чудово. Я так розумію, купол Машини завершено? — проминувши церемоніальні формальності, випалюю, перш ніж мовить мати. Вона стуляє рот без жодного коментаря.

— Так, жерче.

— Добре. Прийміть моїх людей, відігрійте й відгодуйте, тоді знайдемо їм місце. — На ватяних ногах роблю крок у бік храму Машини. Який же я виснажений... — Зачинити ворота!

— Етане-жерче! — громовий голос Фаргарда змушує обернутися. — Загін Ніяна-ткача не повернувся! Я думав, вони зустрінуть нас тут...

— ...якщо підуть по річці, але їх нема, — продовжую замість вояничка.

З ними щось сталося. Чуття Машини підказує, що до ночі температура опуститься до льодової, а ввечері випаде багато снігу. Їм не вернутись.

Гемміні сльози!

— Машино, тут без тебе не обійтись... — звертаюся подумки.

«*Ти можеш їх знайти*».

— Машино, допоможи!

Пірнаю в знання Машини. Хаос ковтає мене з такою швидкістю, як охоплює холод, коли стрибаєш у весняну річку. Люди в яві щось говорять, та я чую тільки далекий відгомін. У якусь мить тиск на серцевир стає завеликим, тепла кров від закушеної губи стікає по бороді.

«Ну ж бо...» — благаю себе.

Ми вже втратили так багато!

Я сам послав Ніяна на смерть.

Якщо з найрозумнішим автоматом усередині я не здатен урятувати загін, яка мені ціна?

БАМ! Здригаюсь і хапаю Фаргарда за руку, а перед очима спалахує картина, яку бачить Ніян.

— Вони в пастці в печерах над другим відлогом Бистриці. Їхне ткацтво відчули цембенгійці, притисли до печер. Вони втратили кількох людей, та більшість без важких поранень. Іди по них. Вони протримаються ще день, ти досягнеш їх, якщо підеш зі сходу, по...

— Тракту забуленого водоспаду, — завершує мою фразу Фаргард.

Якась жінка торкається мого рукава. В її очах вираз повного благоговіння, так люди дивилися зазвичай на Машину, а не на мене, і я усвідомлюю, як збоку виглядало спілкування з Машиною: я просто завис посеред Мітрини. Скільки я так стояв?

— Повідомте, коли ті загони ввійдуть у Мітрину. — Розвертаюся до храму, а проводжає мене гучний шепіт. Люди про щось здогадалися?

Якщо храм Катакли вивищується над племенем, немов маяк у морі, то храм Мітрини відразу повідомляє, що я потрапив в інший світ. Він радше широкий, ніж високий, прилаштований між двома високими скелями й вгризається в них з усіх сил своїми двома поверхами з невеликими круглими віконцями. Про те, що це місце — прихисток Машини, свідчить лише її знак, вирізаний над входом і обведений білою фарбою, напівзлущені патьоки якої по краях кажуть: її наводять щороку.

Катакла завжди була престолом завоювання, Мітрини — сховком втікача. Так чи інак, надія є завжди, і цього разу я несу її в собі буквально.

Зал релікта виявляється в найглибшій частині храму. Зачиняю за собою двері.

«*Ти наляканий. Чому?*» — Машина мовби не може повірити в побачене.

— Це до тебе вони повинні так звертатись. Не до мене, — спираюся на постамент релікта й відпускаю напруження, що сковувало всю дорогу.

«*Ти думаєш, вони бачили, що ти використовував мої знання?*»

Чи я не збожеволів? Бо здається, що Машина сміється.

«*Вони й гадки не мають, яка моя роль у наказах Фаргарду. Так вони реагують на силу, жерче. Вірять тому, хто виявляє силу, якої в них немає. Бачать у тобі лідера.*»

— Лідера? — гірко сміюсь. — Лідер не руйнує життя тих, хто в нього повірив.

«Чому ж? Цілком може й зруйнувати».

— Ми йшли довше, ніж три дні, релікт Мітрини за цей час встиг відділитись? — Мої пальці завмирають над багатогранником релікта.

«Так».

Ціна дороги з Катакли сюди — система сателітів розсипалася, не отримавши регулярного підтвердження, що катаклійський релікт верховний. Цей факт болить так сильно, що на долонях у мене червоні сліди від натиску на постамент релікта.

— Ну що ж, Машино... Це був цікавий досвід — тримати тебе в собі. Дякую.

Якщо заплющити очі, можна почути інструкції перенесення Машини із серцевиру в релікт, врізані в моє нутро так само сильно, як і знання про те, яке моє ім'я і якого я роду. Спершу натиснути на цю грань релікта, тоді — на цю...

«Зажди!»

— Що?

«Не роби цього, залиш мене в собі».

— Це... Так не повинно бути, я не можу...

«Тобі ж сподобалося мати в собі мою міць? Сподобалося бути сильним? То дозволь мені залишитись у тобі, дай шанс нашому союзу!»

Серцевир б'ється, мов у лихоманці.

— Нас не такого вчили... За правилами, в жерців є сто годин, щоб перенести тебе в релікт, перш ніж ти захопиш мій серцевир...

«Ця процедура призначена для звичайної Машини, а я вже не автоматон, правда ж? Я можу обирати — і не братиму твій серцевир під контроль, бо нам потрібна єдність, аби вижити».

— Я не розумію, як це може спрацювати. Машина в людині — від такого союзу застерігають...

Та й дослухання до самої Машини Єзекиїл просив остерігатись.

«Застороги базуються на тому, що Машина не може існувати без релікта, повністю базуючись у серцевирі. Серцевир належить людині, тож якщо туди помістити бездомну Машину-автоматон, рано чи пізно вона спробує витіснити людину. Але я пропоную зовсім інше!»

— І що ж це? — облизую пересохлі губи.

«Перемісти мене в релікт, як і планував, але частину лиши в собі. Мені потрібен буде релікт, аби відновити систему сателітів і пильнувати купол, але частка в тобі дасть мені змогу бачити все, що бачиш ти, знаючи все, що знаю я. Ми будемо потугою, яка потрібна цьому племені».

— І хто ж тоді володітиме цим простором? Як ти уживешся в мені?

«Звісно, ти, жерче. Серцевир же твій. Мені лише потрібно бути в центрі подій, дивитися на все поглядом людини. Подумай про відвоювання Руни — наскільки простіше буде, якщо я перебуватиму прямо на місці бою».

Ходжу туди-сюди, аби послабити напругу в серцевирі. Єзекиїл казав, що Машина вже не друг, а вона знає саме те, що потрібне для порятунку. І я боюся, що самому мені не відвоювати втрачене...

«Першого разу було важко, бо я не мала релікта, а твій серцевир ішов за літанією твердості: вона змушує атакувати будь-яку чужорідну сутність усередині. Це тому тебе не зіткати іншому ткачеві. Якщо ж ми обоє виберемо симбіоз, літанія не заважатиме: я займу той простір у твоєму серцевирі, який ти дозволиш».

Літанія твердості, одна з пісень, яку мати завжди мені наспівувала й вимагала, аби я співав із нею... Неймовірно, я цього не знав...

— Ти маєш свідомість... Як мені знати, що ти не спробуєш зламати мій серцевир, коли я впускаю тебе, як ти кажеш?

«Я повідомила, як спрацював би симбіоз із неолюдненою Машиною, і мій аналіз показує, що цього не зробити, якщо я буду лише свідком того, що діється навкруги».

У горлі пересохло. Почуваюся втомленим. Страшенно виснаженим.

«За час, що ми разом, ми врятували кілька десятків біженців, завернули війська, що повинні були загинути, і дійшли до Мітрини до початку зимобур. І це тоді, коли ти не вмів керувати моєю потугою».

Невже вона просто прагне допомогти? Ще тиждень тому я без вагань відповів би «так», але відтоді дізнався, що Машина обрала не сповіщати жерців про своє олюднення. Вибір — це воля. Воля — це амбіції. Тож треба зрозуміти, яка амбіція Машини.

— Я не розумію... Навіщо це тобі?

«Моя генеральна мета залишилася тією ж — підтримувати життєдіяльність племен. Я виконую періодичний аналіз множини ймовірних варіантів розвитку майбутнього. Коли ти переніс мене в себе, можливість синхронізації з людським серцевиром відкрила нову множину варіантів майбутнього, серед яких саме той, де ми об'єднані, виявився найуспішнішим. Зокрема тому, що я олюднююся. Покишена в просторі свого початкового розташування, я не зможу дослідити людей настільки, аби дійти до цілі. Я повинна... відчувати людей. Розумієш?»

Я не відповідаю. Секунду, дві, цілу вічність. І поки не змінив рішення, витираю обличчя і натискаю наступні грані.

— Я вже раз пішов проти правил. Я не можу ризикувати, Машино!

Чотири грані до перенесення Машини, три, дві...

«Це єдиний шанс пережити грядуще. Утримати Мітрину, повернути сателіти, вистояти проти Цембенги з Тридакною. Вистояти проти Машини-Один. Глянь на аналіз, поки можеш. Прошу, глянь. У тебе є шанс перекреслити те, що трапилось. Є шанс усе відновити».

Стиснувши кулаки так, що зсудомило м'язи, я пірнаю в базу даних Машини. Аналіз варіантів майбутнього пронизує Машину, мов хребет — людське тіло, тож на диво швидко я знаходжу те, про що говорить Машина. Вона має рацію.

Якщо не лишити ту її половину, що не замкнена в Жлі, у мені, вона вдвічі швидше сягне стану Машини-Один.

Якщо мій та материн серцевир ходитимуть на пораду до релікта Машини, рішення будуть прийматися на двадцять шість відсотків повільніше.

І врешті, якщо я буду сам-один наступного сезону завоювань — один слабкий серцевир, — імовірність, що влада Накар буде знищена, — сімдесят вісім відсотків.

«Разом ми будемо непереможні. Прийми мене!» — шепоче Машина, і її слова солодші за будь-який мед.

Повернути сателіти...

Викорінити Гемму...

Відплатити зароблені борги...

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ